

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRAŇIČNÍCH VĚCÍ
K č.j. 016.115/84-ZPO

Příloha č. 4

~~T a j n á~~

Výtisk č. : 31

Počet listů: 11

V y s t o u p e n í
ministra zahraničních věcí Rumunské socialistické republiky
Š. ANDREJE

Vážení soudruzi!

Především bych chtěl vyjádřit našim hostitelům, soudruhu Oskaru Fischerovi, vřelé díky za pohostinnost a podmínky, které byly vytvořeny pro naši práci.

Jak je známo, nedávno se konal XIII. sjezd Rumunské komunistické strany, který byl událostí historického významu v životě RKS a rumunského lidu. Zpráva o činnosti, kterou podal nejvyššímu fóru rumunských komunistů generální tajemník strany soudruh Nicolae Ceausescu, všestranně analyzovala sociálně ekonomickou situaci Rumunské socialistické republiky, výsledky této pětiletky, zdůvodnila hlavní směry, na něž především je třeba soustředit úsilí strany a všeho lidu v nadcházející pětiletce /1986-1990/ a v dalším desetiletí s cílem vytváření všestranně rozvinuté socialistické společnosti a neustálého postupování Rumunska vpřed na cestě ke komunismu. Zpráva o činnosti vychází z nerozlučného dialektického sepětí mezi vnitřní a zahraniční politikou a analyzuje mezinárodní život, tendence, které se tvoří v současném světě, jasně stanoví směry zahraniční politiky strany a státu v zájmu konstruktivního řešení otázek, které znepokojují náš kontinent a celý svět, v zájmu obrany míru, odzbrojení, uvolnění napětí a spolupráce.

Rumunsko vyjadřuje hluboké znepokojení v souvislosti se zvláště zostřenou mezinárodní situací, především v Evropě.

Zintenzivnění závoů ve zbrojení, především jaderného, vedlo k nahromadění obrovského arzenálu zbraní na evropském kontinentu a na celém světě. Tak je ohrožován sám život a civilizace na naší planetě. Růst hrozby nové světové války, jaderné katastrofy vyžaduje, aby národy udělaly vše pro zastavení nebezpečného vývoje událostí. Zastavení závoů ve zbrojení a přechod k odzbrojení, především k jadernému, ochrana míru a života národů jsou základními otázkami naší doby.

Ze slavnostní tribuny XIII. sjezdu RKS konstatoval soudruh Nicolae Ceausescu, že "jestliže přihlédneme k vážné situaci, která se vytvořila, k hrozbě jaderné katastrofy, jež povede ke zničení lidstva a samotných životních podmínek na naší planetě, nic nemůže ospravedlnit pokračování závodu ve zbrojení. Při existenci arsenálů jaderných zbraní, schopných několikrát zničit celé lidstvo, již nelze dále tvrdit, že plus nebo minus několik set raket se může projevit na vzájemném poměru sil mezi oběma stranami. Naopak, jakékoliv nové jaderné zbraně ještě více zesilují nebezpečí vzniku světové války, války jaderné. Proto všechny vlády, hlavy všech států a všechny politické síly nesou velkou odpovědnost před vlastními národy, před celým lidstvem."

Jako evropskou zemí nás zvláště znepokojuje mimořádně nebezpečná situace, která se vytvořila v Evropě v důsledku přistoupení k rozmístění amerických raket středního doletu v některých západoevropských zemích, což přinutilo Sovětský svaz a některé další socialistické země přijmout odvetná jaderná opatření. Máme za to, že za současných podmínek je nutno udělat vše pro zastavení rozmísťování amerických jaderných raket středního doletu v řadě západoevropských zemí a realizace odvetných jaderných opatření ze strany Sovětského svazu a některých dalších socialistických států Evropy s cílem odstranění raket středního doletu na našem kontinentu, a poté odstranění všech jaderných zbraní.

Bereme-li v úvahu, že hlavním cílem naší smlouvy je zachování míru v Evropě, je třeba postavit do středu naší činnosti nejpodstatnější otázku Evropy, a to: zastavit rozmísťování nových jaderných zbraní, přejít ke snížení již existujících zbraní a likvidovat všechny jaderné zbraně.

Vycházejíc ze složité situace, jež se vytvořila na kontinentě, a majíc na zřeteli, že sovětsko-americké rozhovory byly přerušeny, Rumunsko se důsledně vyslovovalo pro jejich obnovení a v tomto duchu pro setkání ministrů zahraničních věcí SSSR a USA. Rumunsko přivítalo a vyjádřilo své uspokojení v souvislosti s dosaženou do-

hožou SSSR a USA uskutečnit začátkem r. 1985 setkání ministrů zahraničních věcí SSSR a USA s cílem dosažení společné dohody ohledně předmětu a cílů nových sovětsko-amerických rozhovorů o celém komplexu otázek, týkajících se jaderného a kosmického zbrojení. Jsme však toho názoru, že pro Evropu, pro členské státy Varšavské smlouvy je důležité, aby byla v rámci těchto rozhovorů přesně a jasně stanovena nutnost dosáhnout dohody o zastavení rozmísťování nových jaderných zbraní v Evropě, o radikálním snížení existujících zbraní a v další etapě - o zbavení evropského kontinentu jakýchkoli jaderných zbraní.

Jelikož se otázka raket středního doletu týká především evropských národů, pokládáme za nutné, aby státy našeho kontinentu, především země NATO a Varšavské smlouvy, nezůstávaly stranou, nezaujímaly vyčkávací pozici, ale vzaly na sebe příslušnou odpovědnost, přispívaly tou nebo jinou formou k ochraně vlastních národů a Evropy jako takové před jadernou katastrofou, k řešení základní otázky kontinentu - odstranění raket středního doletu a snížení všech druhů jaderných zbraní. Velkou odpovědnost za osudy evropského a všeobecného míru na sebe berou státy, na jejichž území se rozmísťují nebo je plánováno rozmístění jaderných raket středního doletu.

Zvláštní význam mají pro přijetí konkrétních a účinných opatření k zastavení závodů ve zbrojení a uskutečnění všeobecného odzbrojení návrhy našich zemí, obsažené jednak v pražské Deklaraci politického poradního výboru, přijaté v lednu 1983, jednak v moskevském Prohlášení, podepsaném v červnu 1983, a také v červnové Deklaraci členských zemí RVHP z letošního roku.

Za současných podmínek bude mít mimořádně velký význam porada Politického poradního výboru našich zemí, jež se bude konat v lednu 1985 v Sovětské Unii a jež má vylýčit nové iniciativy k obnovení politiky odzbrojení, především jaderného.

V souvislosti s nezbytností zesílit boj za uskutečnění všeobecného odzbrojení zdůrazňoval generální tajemník RKS soudruh Nicolae Ceausescu důležitost posledních návrhů generálního tajemníka ÚV KSSS soudruha K.U. Černěnka. Konstatoval také, že země NATO rovněž předložily určité návrhy umožňující realizaci konstruktivního dialogu. I prezident Reagan zformuloval ihned po volbách řadu návrhů, které se mohou stát základem pro jednání. Jsou tu i další návrhy, předložené nejrozličnějšími státy nebo mezinárodními organizacemi. Toto vše je odrazem starosti všech států a národů ohledně nutnosti ukončit nebezpečný vývoj událostí, zastavit závody ve zbrojení a přejít k odzbrojení, především jadernému.

Jsme toho názoru, že nadále je třeba působit rozhodněji ohledně uskutečnění jednání a uzavření odpovídajících dohod k otázkám týkajícím se snížení zbrojení, ozdravení mezinárodního klimatu.

Zájmy míru a bezpečnosti národů vyžadují přechod od prohlášení o předsevzetí k činu. Je třeba zastavit růst vojenských výdajů a bez prodlení přejít k jejich snížení nejméně o 10 % s tím, aby v další etapě byl vypracován konkrétní a reálný program každoročního snižování vojenských výdajů.

Jak je známo, zaslalo Rumunsko v souladu s dohodou dosaženou v Sofii členskými zeměmi NATO návrh členských států Varšavské smlouvy na jednání o nezvyšování a snižování vojenských výdajů. Přešli jsme také ke konkretizaci dalších důležitých iniciativ, jež demonstrují připravenost našich států ohledně takových otázek, jako jsou např.: zbavení Evropy chemických zbraní a uzavření smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů. Budeme vytrvale a důsledně působit při projevování připravenosti k dialogu, abychom dosáhli zahájení konzultací a rozhovorů s členskými zeměmi NATO.

Velký význam přikládá Rumunsko Konferenci o opatřeních k posílení důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě, která je důležitým faktorem v dosažení účinných opatření napomáhajících růstu dů-

věry a bezpečnosti na kontinentě, jejichž zásluhou by bylo možné co nejdříve přejít k rozhovorům o nejpodstatnějších otázkách, jež klade situace v Evropě, o přijetí konkrétních opatření k odzbrojení. Rumunsko bude i nadále jednat v zájmu úspěšné realizace stockholmské konference. Jsme toho názoru, že přijetí první dohody na stockholmské konferenci již v příštím roce by mělo velký význam pro politiku uvolňování napětí a spolupráce, pro upevnění přátelství mezi zeměmi našeho kontinentu. Vyjadřujeme svůj souhlas s návrhem týkajícím se výměny názorů a informací k otázkám spojeným s činností stockholmské konference.

Současně jsme toho názoru, že v rámci konference o odzbrojení v Ženevě je třeba aktivizovat jednání o realizaci všeobecně přijatelných dohod. Podporujeme návrh SSSR uskutečňovat pravidelné porady expertů k tématice konference.

Jsme toho názoru, že je třeba vynakládat veškeré úsilí na dosažení odpovídající dohody na vídeňských jednáních o vzájemném snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě. Pokud obě strany projeví odpovědný přístup, nezbytnou politickou vůli, pak bude možné dosáhnout dohod, které, i kdyby nezajistily podstatné snížení, by měly kladnou odezvu mezi národy. Tak by bylo možné dokázat, že tendence ke stupňování závodů ve zbrojení může být zvrácena, že je možno jít směrem k vytváření rovnováhy, založené nikoliv na růstu, ale na snižování ozbrojených sil a výzbroje.

V rámci procesu zajišťování bezpečnosti v Evropě, a především v rámci úsilí o dosažení jaderného odzbrojení, věnuje Rumunsko zvláštní pozornost situaci na Balkáně, rozhodně vystupuje pro rozvoj široké dvoustranné a mnohostranné spolupráce v této oblasti, pro její přeměnu na pásmo míru a dobrých sousedských vztahů, spolupráce a vzájemného porozumění, pásmo prosté jaderných zbraní a cizích vojenských základen. Rumunsko kladně hodnotí výsledky první konference expertů, která se konala v Athénách, a začne s přípravami k uskutečnění další takové konference v Bukurešti, jež projedná

otázky mnohostranné nezi balkánské spolupráce v oblastech společného zájmu a problémy přerěny Balkánu na bezjaderné pásmo.

Vítáme návrhy a úsilí o vytvoření bezjaderných pásem na severu a ve střední Evropě. Podporujeme rovněž návrh Bulharska na vytvoření pracovní skupiny expertů k přípravě provolání členských států Varšavské smlouvy k otázce o vytvoření bezjaderných pásem v Evropě.

Hrozba jaderné katastrofy se značně zvyšuje v důsledku militarizace kosmického prostoru. Nekontrolovatelné zneužívání vesmíru představuje celkově velké nebezpečí pro ekologickou rovnováhu, pro život lidstva a naší planety. Podporujeme návrhy Sovětského svazu nepřipustit militarizaci kosmického prostoru a uskutečnit rozhovory k tomuto účelu.

Jsmo také toho názoru, že je nezbytné zastavit jakékoliv akce k využívání kosmického prostoru, který je společným majetkem všech států a národů, pro vojenské účely. Je nutné dosáhnout celkového vyřešení otázky využívání vesmíru různými zeměmi pro mírové účely. Proto je třeba, aby na sebe OSN vzala odpovědnost za vypracování celosvětové Smlouvy o kosmickém prostoru. Bylo by možné přemýšlet o svolání celosvětové konference a možná o vytvoření specializovaného orgánu k ochraně kosmického prostoru v rámci OSN.

Podle Rumunska je třeba pro zajištění mírové perspektivy národů kontinentu i spolupráce, bezpečnosti a vzájemného porozumění vycházet z realit, které se vytvořily po druhé světové válce.

Pod žádnou záminkou nelze připouštět pokusy popírat tyto reality, popírat poválečné hranice.

Na obranu míru v Evropě se rozvíjí masové hnutí národů. Toto široké hnutí již dosáhlo důležitých výsledků. Mnohá města přijala rozhodnutí prohlásit se za pásma bez jaderných zbraní. Rumunský lid se všestranně účastní velké mírové fronty a je pevně přesvědčen, že jednotným úsilím mohou národy dosáhnout zastavení závodů ve zbrojení, především jaderném, obnovení politiky uvolňování napětí a spolupráce.

Vážení soudruzi,

Jestliže hovořím o problémech evropského kontinentu, chtěl bych zdůraznit, že ve veškeré své mezinárodní činnosti se Rumunsko pevně stavělo a staví za urovnání konfliktů a řešení sporných otázek mezi státy výhradně mírovou cestou, cestou jednání. Jakkoli by tato jednání byla dlouhými a obtížnými, jsou jedinou rozumnou cestou k řešení sporných otázek mezi státy, představují jedinou alternativu konfliktů a války.

V duchu takové politiky jednalo Rumunsko s veškerou rozhodností v zájmu dosažení globálního urovnání na Blízkém východě, nastolení spravedlivého a pevného míru v této oblasti, míru založeného na odchodu Izraele z arabských území okupovaných v důsledku války z r. 1967 a na zajištění práva na sebeurčení palestinského národa, na vytvoření vlastního nezávislého státu, na zajištění práva na svobodnou a nezávislou existenci všech států tohoto regionu. Stavíme se za svolání mezinárodní konference pod záštitou OSN za účasti SSSR a USA a všech zainteresovaných stran včetně Organizace pro osvobození Palestiny.

Rumunsko aktivně podporuje boj národů za úplnou likvidaci kolonialismu, na obranu a upevnění národní nezávislosti, za svobodný rozvoj na cestě ekonomického a sociálního pokroku.

Stavíme se aktivně za nezávislost Namíbie a z tohoto hlediska plně podporujeme SWAPO v jejím boji. Vyslovujeme se také pro zastavení politiky rasismu a apartheidu v Jižní Africe. Považujeme za nezbytné skoncovat s jakýmkoliv vměšováním JAR do vnitřních záležitostí jihoafrických států.

Vyjadřujeme svoji solidaritu s lidem Nicaraguy a jsme toho názoru, že otázky Střední Ameriky se musí řešit na základě návrhů skupiny "Contadora", cestou jednání založených na respektování práva každého národa na svobodný, nezávislý rozvoj bez jakéhokoli vnějšího vměšování.

Podporujeme návrh NDR uskutečnit setkání náměstků ministrů zahraničních věcí za účelem výměny názorů na aktuální otázky Asie, Afriky a Latinské Ameriky.

Při řešení složitých otázek mezinárodního života je nutné vycházet z naprostého odmítnutí politiky síly a hrozby silou, důsledně dodržovat v mezistátních vztazích zásady úplné rovnoprávnosti, nezávislosti a národní suverenity, nevmošování do vnitřních záležitostí a vzájemné výhodnosti.

Zvláštní pozornost věnoval ve Zprávě o činnosti soužrah Nicolae Ceausescu otázkám rozvojových zemí. Jsme hluboce znepokojeni složitou hospodářskou situací ve světě, prohloubením rozporu mezi bohatými a chudými zeměmi. Jednání "Sever-Jih", která se dosud konala, ve skutečnosti nepřinesla žádné reálné výsledky. Jsou nutná účinná jednání mezi rozvojovými zeměmi, vyspělými zeměmi, bankami a orgány finančního a bankovního systému včetně mezinárodního měnového systému, aby se dosáhlo globálního řešení otázky zadluženosti rozvojových zemí.

Podle Rumunska má řešení tohoto problému zvláštní význam. Takové řešení musí počítat se zrušením zadluženosti u zemí s národním důchodem do 500-600 dolarů na jednoho obyvatele, se značným snížením zadluženosti u zemí s národním důchodem do 1000-1200 dolarů na jednoho obyvatele a s celkovým snížením, 30-50 %, u všech rozvojových zemí.

Je také nutné, aby současně s požadavým snížením úrokových sazeb byly poskytovány nové úvěry s rozumnou úrokovou sazbou, aby byl podporován sociálně ekonomický rozvoj rozvojových zemí. Z tohoto hlediska je nutné, aby MMF upustil od politiky vnucování ekonomických podmínek rozvojovým zemím, což je nepřipustným vnášením do vnitřních záležitostí těchto států, včetně států rozvojových.

Vezmeme-li v úvahu napjatost mezinárodní ekonomické a finanční situace, je třeba usilovat o přestavbu měnového a finančního systému, o účast všech států na činnosti mezinárodních finančních orgánů na základě stejných práv.

Globální řešení finančních a ekonomických otázek, vytvoření nového mezinárodního ekonomického řádu je objektivní nutností k překonání současné hospodářské krize, ke stabilitě světové ekonomiky a ekonomického rozvoje všech států.

Rumunsko vychází ze složitosti mezinárodního života a považuje za nezbytné, aby se řešení těchto otázek účastnily všechny státy nezávisle na svém společenském zřízení, a důsledně vystupuje za zvýšení úlohy malých a středních zemí, rozvojových a nezúčastněných států, které jsou nejvíce zainteresovány na uskutečňování politiky spolupráce, nezávislosti a míru.

Jsme toho názoru, že za současných mezinárodních podmínek je třeba i nadále působit ke zvýšení úlohy OSN a jiných mezinárodních organizací. Všechny tyto organizace musí stále aktivněji napomáhat při zajišťování rovnoprávné účasti všech států na mezinárodním životě v zájmu uvolňování napětí a mezinárodní bezpečnosti, nezávislosti, spolupráce a míru, na demokratizaci veškerého mezinárodního života.

Vážení soudruzi,

Národy našich zemí, národy kontinentu budou v r. 1985 slavit 40. výročí vítězství nad nacistickým Německem, které ukončilo druhou světovou válku a otevřelo novou éru v životě Evropy a celého světa. Budeme rovněž slavit desáté výročí úspěšného zakončení helsinské konference a podpisu Závěrečného akta.

XVIII. sjezd Rumunské komunistické strany nedávno přijal principiální rozhodnutí o tom, že Rumunsko souhlasí s prodloužením platnosti Varšavské smlouvy.

Naše země přispívají k realizaci tužeb našich národů žít v podmínkách míru a spolupráce a předkládají iniciativy a návrhy na zastavení horečného zbrojení, především jaderného zbrojení v Evropě, svými jednáním, které má napomáhat obnovení orientace na uvolňování napětí.

Vyjadřuji přesvědčení, že soudružská výměna názorů, která proběhla v atmosféře vzájemné úcty, bude napomáhat rozvoji spolupráce mezi našimi zeměmi, součinnosti evropských států, vytvoření jednotné Evropy založené na respektování společenského zřízení, práva každého národa, aby si sám zvolil společenské zřízení, jaké si přeje, bez jakéhokoliv vnějšího vněšování, vytvoření Evropy míru a spolupráce. Současně bude tato výměna názorů novým impulsem v naší společné činnosti v oblasti provádění politiky míru a uvolňování napětí, zastavení horečného zbrojení, především jaderného, hromadění nových jaderných zbraní a realizace přechodu ke snížení zbraní již existujících, v oblasti zbavení kontinentu jakýchkoli jaderných zbraní, za odstranění hrozby jaderné katastrofy.

Děkuji za pozornost.